

GRAMATICĂ 5

FIŞE DE LUCRU
pe lecții și unități de învățare
CU ITEMI ȘI TESTE DE EVALUARE

Editia a III-a

Editura Paralela 45

Argument	5
----------------	---

Unitatea 1. ACTUALIZAREA CUNOȘTINȚELOR DIN CLASA A IV-A

Fișă nr. 1	7
Fișă nr. 2	8
Fișă nr. 3	10
Fișă nr. 4	12
Test inițial nr. 1	15
Test inițial nr. 2	18

Unitatea 2. ORTOGRAFIE ȘI ORTOEPIE

Alfabetul limbii române. Ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic.	
Dicționarul. Articolul de dicționar	22
Tipuri de sunete: Vocală. Consoană. Semivocală	24
Corespondența dintre literă și sunet	25
Silaba. Accentul	27
Test stadial nr. 1	30

Unitatea 3. VOCABULARUL.

Cuvântul, unitate de bază a vocabularului. Cuvântul și contextul.	
Forma și sensul cuvintelor	33
Categorii semantice. Sinonime. Antonime	36
Câmpul lexical	40
Variație stilistică. Limba standard. Normă și abatere. Istoria cuvintelor.	
Variații ale formei și ale sensului în timp	42
Test stadial nr. 2	44

Unitatea 4. SINTAXA

Enunțul. Clasificarea propozițiilor. Punctuația enunțului	48
Test stadial nr. 3	52

Unitatea 5. PĂRTILE DE PROPOZIȚIE. PREDICATUL VERBAL

Predicatul verbal	55
Test stadial nr. 4	58

Unitatea 6. SUBIECTUL

Subiectul exprimat (simplu și multiplu)	61
Acordul predicatului cu subiectul.....	64
Test stadial nr. 5	66

Unitatea 7. ATRIBUTUL

Atributul	70
Test stadial nr. 6	73

Unitatea 8. MORFOLOGIA. VERBUL

Actualizarea cunoștințelor.....	77
---------------------------------	----

Modurile verbale. Indicativul. Timpurile modului indicativ. Timpul prezent.....	78
Timpul imperfect	82
Perfectul compus	85
Perfectul simplu.....	88
Mai-mai-ca-perfectul.....	91
Timpul viitor.....	93
Verbele auxiliare	96
Modul imperativ.....	98
Forme verbale nepersonale. Modul infinitiv	100
Modul participiu.....	103
<i>Test stadal nr. 7</i>	105

Unitatea 9. SUBSTANTIVUL

Substantivele comune, substantivele proprii. Genul și numărul substantivelor ...	109
Articolul hotărât, articolul nehotărât (definit/nedefinit)	113
Posibilități combinatorii ale substantivului (substantiv + atribut). Prepoziția.....	115
<i>Test stadal nr. 8.....</i>	118

Unitatea 10. PRONUMELE

Pronumele personal. (Flexiunea pronumelui personal în raport cu persoana, numărul, genul)	122
Pronumele personal de politețe.....	125
<i>Test stadal nr. 9.....</i>	128

Unitatea 11. NUMERALUL

Numeralul cardinal.....	131
Numeralul ordinal	135
<i>Test stadal nr. 10.....</i>	138

Unitatea 12. ADJECTIVUL

Adjectivul. Acordul adjectivului cu substantivul	142
Articolul demonstrativ. Gradele de comparație/de intensitate ale adjectivului	145
<i>Test stadal nr. 11</i>	150
<i>Test final</i>	153

FISA NR. 1

- După ce răspunzi la întrebări, cercetează răspunsurile de la pagina 14 pentru a descoperi rezultatul fișei tale.
- Sensul expresiei *a fi tobă de carte* este *a fi gălăgios*. A / F
 - Cuvântul cu sens opus pentru expresia *de treabă* este *bun, cumsecade*. A / F
 - Sensul cuvântului *a vorbi* este *a tăcea*. A / F
 - Cuvintele *pronume* și *prenume* au același sens. A / F
 - Toate cuvintele din seria *alb, albastru, alburiu, albicios* fac parte din aceeași familie de cuvinte. A / F
 - Ambele cuvinte sunt despărțite corect în silabe: *e-xa-men, e-xem-plu*. A / F
 - Propoziția este o comunicare cu un singur predicat. A / F
 - La sfârșitul propoziției enunțiative se pune punct. A / F
 - O propoziție interogativă se termină cu semnul exclamării. A / F
 - Propoziția *Începe școala*. este o propoziție simplă. A / F
 - Propoziția *Merg la școală*. este o propoziție simplă. A / F
 - Părțile de propoziție sunt substantivul și predicatul. A / F
 - Subiectul din propoziția *Apune soarele*. este cuvântul *Apune*. A / F
 - În propoziția *Noi cumpărăm cărți și caiete*. subiectul este multiplu. A / F
 - Predicatul din propoziția *Mergem la școală*. este *mergem*. A / F
 - Predicatul din propoziția *Eu citesc multe cărți*. este exprimat printr-un verb la numărul plural. A / F
 - Părțile de vorbire studiate sunt: verbal, substantivul, pronumele, adjecтивul. A / F
 - În enunțul *Mergeam spre școală*. cuvântul subliniat este un verb la timpul trecut. A / F
 - Verbul subliniat din enunțul *Frunzele ruginii cad pe pământ*. este la persoana întâi. A / F
 - Verbul *aștept* exprimă starea. A / F
 - Forma corectă este *mi-ar place*. A / F
 - În propoziția *Vârful Omul se află în Munții Bucegi*. cuvântul subliniat este substantiv comun. A / F

23. Substantivul *teatru* este de genul masculin. A / F

24. La plural, forma corectă a substantivului *copertă* este *coperți* sau *coperte*. A / F

25. Pronumele din propoziție este la persoana a treia, plural: *Sora ei a plecat*. A / F

26. În propoziția *Albastrul cerului senin încântă privirea*, cuvintele *albastrul* și *senin* sunt adjective. A / F

27. Adjectivul subliniat în propoziția *Dulapul yechi al bunicilor este plin de amintiri*, este de genul masculin, numărul singular. A / F

28. Enunțul următor este scris corect: *Voi citii multe cărți despre copii*. A / F

29. Cuvântul *floarea-soarelui* se scrie cu cratimă. A / F

30. Intrusul (cuvântul scris incorrect) din seria *înnegrit, înnot, înnoptat, înămolit* este cu-vântul *înot*. A / F

Obs. Rezultatele de la această fișă se află la pagina 14.

EXERCIȚII RECAPITULATIVE

FIȘA NR. 2

- Pentru a actualiza toate cunoștințele din clasele anterioare, rezolvă următoarele exerciții.

1. Numește părțile de vorbire studiate de tine până acum.

2. Precizează ce părți de vorbire sunt cuvintele subliniate: *Primind și darurile-acestea, zeii s-au hotărât să-aleagă un loc de luptă potrivit. Au cercetat toată Elada și au găsit că este bine să-și facă tabăra-n Olimp.*

(Alexandru Mitru, *Legendele Olimpului*)

3. Subliniază verbele din fragmentul: *Războiul a-nceput cu furie... Pământul larg și marea uriașă au răsunat de-un zgomot greu, ce-ntrecea orice-nchipuire. Cerul a dat parcă un geamăt. Olimpul s-a cutremurat până-n adâncurile sale.*

(Alexandru Mitru, *Legendele Olimpului*)

4. Alcătuiește o propoziție în care să existe un verb care exprimă starea.

5. Menționează timpul, persoana și numărul verbelor din textul:

Doar Gheea, mama zmeilor, se mâniase rău pe el.

— *Titanii sunt copiii mei. Uranus i-a lovit din greu.*

(Alexandru Mitru, *Legendele Olimpului*)

Verbul	Timpul	Persoana	Numărul
Respect pentru oameni și cărți			

6. Alcătuiește o propoziție cu predicatul exprimat prin verb la timpul viitor.

7. Stabilește corespondența dintre expresii și verbe.

• a da în vileag	<i>a pleca</i>
• a pune la cale	<i>a demasca</i>
• a-și lua picioarele la spinare	<i>a renunța</i>
<i>a unelti</i>

8. Precizează ce părți de vorbire sunt cuvintele subliniate: Furtuna trece repede și noi alergăm de ne sfârâie picioarele. (Marin Sorescu, *Unde fugim de-acasă?*)

9. Subliniază substantivele din enunțul: *Fiecare pagină a abecedarului lui Creangă era pentru mine un aspect nou, ca o turturică ori ca un colț de peisaj, și mi se fixa cu înlesnire în memorie.* (M. Sadoveanu, *Anii de ucenicie*)

10. Subliniază substantivele comune: *Muntele Furnica se află în orașul Sinaia.*

11. Încercuiște substantivele proprii: *Nu-i acasă Ion, zise mătușa Mărioara; s-a dus cu moșu-tău Vasile sub cetate, la o chiuă din Condreni.* (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

12. Subliniază substantivele care au același sens cu structurile din prima coloană.

- aducere-aminte* – reproș, amintire, ajutor
bătaie de joc – pedeapsă, joc, batjocură

13. Menționează genul și numărul substantivelor din textul:

*Sara pe deal buciumul sună cu jale,
 Turmele-l urc, stele le scapă-n cale,
 Apele plâng, clar izvorând din fântâne...*

(M. Eminescu, *Sara pe deal*)

Substantivul	Genul	Numărul

15. Alcătuiește o propoziție în care să existe un substantiv care denumește un fenomen al naturii.

16. Alcătuiește o propoziție cu subiectul exprimat printr-un substantiv propriu, care să fie numele unui continent.

FIȘA NR. 3

1. Precizează ce părți de vorbire sunt cuvintele subliniate: *Cum o văzu, el se duse să o ia ca să-și aline foamea cu dânsa.* (Petre Ispirescu, Aleodor împărat)

2. Subliniază pronumele personale din textul: *Mirela, aruncă tu acum o gresie, să nu-șii facă balaurul cine știe ce impresie. Să știe și el că noi l-am citit pe Ispirescu.*

(Marin Sorescu, Unde fugim de-acasă?)

3. Încercuieste pronumele de politețe:

— *D-apoi să avem iertare, Luminarea Voastră, că acesta mi-i flăcăul care m-a trimis la Măria Voastră.*

(Ion Creangă, Povestea porcului)

4. Menționează persoana, genul și numărul pronumelor din textul:

Văzând noi ce mare jale, am ajuns la concluzia că gâștele trebuie ajutate și nicidcum mâncate. Dacă apa se face bocnă de la o minciună de rață, ea tot c-o minciună se dezgheată.

(Marin Sorescu, Unde fugim de-acasă?)

Pronumele	Persoana	Genul (unde e cazul)	Numărul

5. Alcătuiește o propoziție în care să existe un pronume personal de politețe, care să aibă funcția de subiect.

6. Precizează ce părți de vorbire sunt cuvintele subliniate din textul următor:

Mă gândeam, printre altele, cum cum trebuie să arate balaurii și zmeii, că toată ziua bună-ziua era vorba despre ei. Erau răi, erau fioroși, erau înfricoșători, chiar dacă nu existau.

(Simona Popescu, Exuvii)

• să arate – • ei –

• balaurii • rai –

7. Subliniază adjectivele din textul:

Iarnă. Noapte lucie pe o lume ca din povești: copaci de zahăr, câmp de cristal, iaz de oglindă. Și-n cuprinsul larg, uriașul policandru al cerului își aprinde, una câte una, luminile, ca într-o nemăsurată sală de dans.

(Emil Gârleanu, *Fricosul*)

8. Menționează genul și numărul adjecțiilor din textul:

Sub lumina trandafiriei a unui bland apus de soare, pământul pare adâncit într-o odihnă neclintită; frunzele atipesc, pregătindu-se pentru tihnitul somn al nopții.

(Emil Gârleanu, *Puișorii*)

Adjectivul	Genul	Numărul

9. Subliniază adjectivele care au același sens cu expresiile:

cu scaun la cap – bogat, vesel, deștept

de ispravă – învățat, vrednic, perseverent

10. Alcătuiește o propoziție cu un adjecativ de genul feminin, la numărul plural.

11. Numește părțile de propoziție studiate de tine până acum.

12. Precizează partea de propoziție / funcția sintactică a cuvintelor subliniate: *Făt-Frumos coboară pe tărâmul celălalt pe o funie de coajă din teiul cel înalt.* (Marin Sorescu, *Unde fugim de-acasă*)

13. Subliniază cu o linie predicatul și cu două linii subiectul din propoziția: *În aer, un popor întreg de rândunele se pregătește de plecare.* (Emil Gârleanu, *Puișorii*)

14. Subliniază părțile secundare de propoziție din fragmentul: *Pe mușchiul gros, cald ca o blană a pământului, căprioara stă jos lângă iedul ei.* (Emil Gârleanu, *Căprioara*)

15. Alcătuiește două propoziții în care substantivul *carte* să aibă, pe rând, funcția de subiect și de parte secundară de propoziție.

2 Ortografie și ortoepie

FIŞA NR. 1

**ALFABETUL LIMBII ROMÂNE. ORDONAREA CUVINTELOR DUPĂ CRITERIUL ALFABETIC.
DICTIONARUL. ARTICOLUL DE DICTIONAR**

Identificăm

1. Scrie în ordine alfabetică următoarele cuvinte: *carte, literă, sunet, cărturar, lexic, vocabular, dicționar, alfabet, articol, criteriu, vocală, semivocală, consoană, silabă, accent.*

2. Caută următoarele cuvinte în *DOOM 2* și explică de ce cuvintele au în față semnul exclamării sau asterisc.

- a) ! antic/antic –
! computer –
! profesor/profesor –
! sublinia –
- b) * disco –
* elidare –
* tomograf –

3. Folosind *DOOM 2*, subliniază forma corectă a cuvintelor.

- Antichitate/antichitate (epoca)
- conclusiv/concluziv
- sangvin/sanguin

Învățăm

4. Scrie forma din dicționar a cuvintelor:

- am mers – • frumoși –
- băieți – • dânsului –

IO_A 5. Încercuiește litera A (dacă apreciezi că afirmația este adevărată) sau F (dacă tu crezi că este falsă).

- Sunt în ordine alfabetică următoarele cuvinte: cuvânt, cuvântător, cuvântare, (a) cuvânta. **A / F**
- În dicționar, adjectivele au forma de masculin, singular. **A / F**

IO_B 6. Scrie, pe spațiul punctat din fața substantivului din prima coloană, litera corespunzătoare explicației din coloana a doua.

- – *DOOM* A. totalitatea literelor așezate într-o ordine convențională, reprezentând sunetele de bază ale unei limbi;
..... – *alfabet* B. opera lexicografică cuprinzând cuvintele unei limbi, organizate într-o anumită ordine (de obicei alfabetică);
..... – *dicționar* C. Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic.

IO_C 7. Seria cu toate cuvintele în ordine alfabetică este:

- a) alfabet, alfabetar, alfabetic, alfabetizare, alfabetiza;
- b) dicționar, dicționărăș, dicțiune;
- c) silabă, silabic, silabisit, silabisire.

IS_B 8. Transcrie din dicționar explicația substantivului *fonetică*.

.....
.....
.....
.....

IS_B 9. Transcrie din *DEX* câte un cuvânt pentru fiecare abreviere (prescurtare).

- s.n. –
- vb. –
- inv. –

Utilizăm

IS_B 10. Explică-i colegului de bancă, într-un text de 3-5 rânduri, în ce fel poți folosi *Dex online* pentru a descoperi forma corectă a unui cuvânt.

.....
.....
.....
.....
.....